

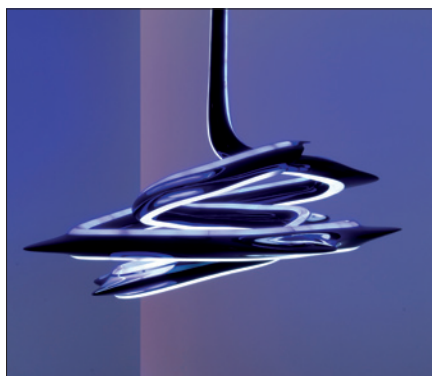
Závěsná svítidla

Ing. arch. Luboš Sekal, A.S.L.S. atelier architektury

Stejně problematice jsem se věnoval před pěti lety, kdy v časopise Světlo byly publikovány dva na sebe navazující texty (č. 5 a 6/2005). Tam jsem se zabýval především typologií a světelnotechnickými parametry v souvislosti s umístěním patřičného svítidla do interiéru. Okrajově zde byly zmíněny tehdy nastupující nové světelné zdroje založené na světelných diodách (LED).

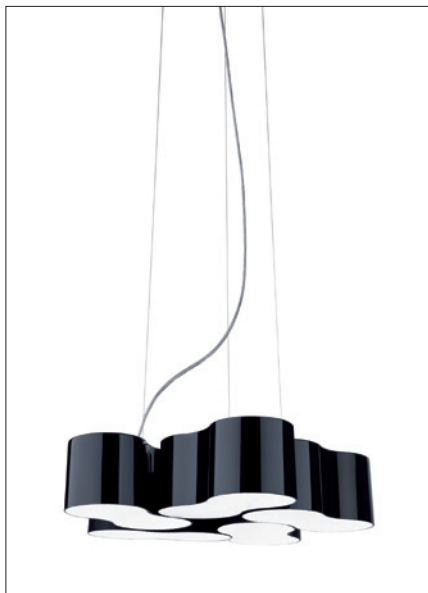

Obr. 1. Nebula – Flos, design: J. Laarman, 2007, 70 × 120 cm, 12 × 70 W halogenová žárovka, cena 243 540 Kč bez DPH

Obr. 2. Vortex – Zumtobel, design: Z. Hadid, P. Schumacher, 2005, výška 2 m, šířka 1,5 m, prostorová křivka délky 12 m, RGB systém LED celkem 450 W, v barvě bílé a černé, vyrobena limitovaná série

I přes svou energetickou nevýhodnost jsem pro jejich světelné parametry (zejména podání barev a teplotu chromatičnosti) preferoval klasické žárovky, resp. halogenové žárovky. Zákaz klasických žárovek z Bruselu byl v té době v nedohlednu. Co se tedy za těch necelých pět let událo?

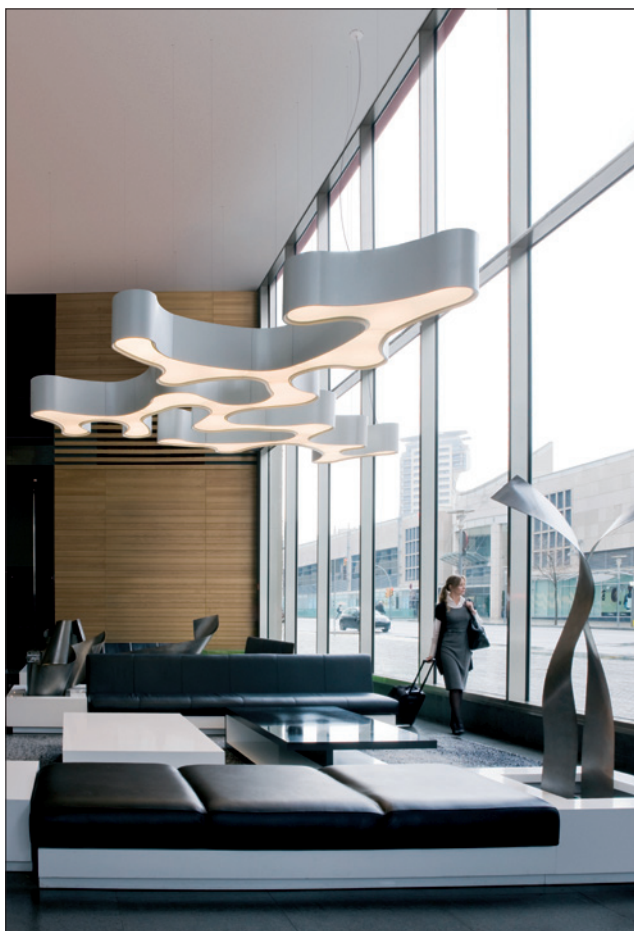

Obr. 3. Eight – Vibia, design Ramos & Bassols, 2007, 10 × E27, 60 W nebo 10 × E14 11 W, průměr sestavy 72 cm, povrch chrom, lak černý, červený, bílý, cena 75 060 Kč včetně DPH

Lze konstatovat, že i přes historicky velmi krátké období je zřejmý vývoj jak na poli světelných zdrojů, tak v oblasti designu a zpracování materiálů (obr. 1).

Klasická žárovka je v podstatě tabu, je – zatím – úspěšně nahrazena halogenovou žárovkou s klasickou patičkou E27 nebo s menší E14, popř. halogenovými reflektorovými žárovkami s patičkou kolíkovou. Myslím si, že tyto světelné zdroje jsou zejména pro určitý druh umělého osvětlení dosud jen obtížně nahraditelné – např. pro lokální osvětlení jídelního stolu. Kompaktní zářivky nabízejí rozptýlené světlo bez 100% barevného podání. Stále více se prosazují LED zdroje. Zmínil jsem osvětlení jídelního stolu. Některé typy svítidel osazených diodami LED s vhodnou barvou světla s teplotou chromatičnosti přibližně 3 200 K lze již hodnotit velmi kladně i ve srovnání s halogenovými žárovkami.

Zavěšená svítidla se ale mnohdy stávají nejen utilitárním zařízením pro osvětlení určité plochy, ale i výtvarným počinem,

Obr. 4. Ameba Vibia, design: Pete Sans, 2007, patentovaná konstrukce – svítidlo sestavené z pěti tvarově a rozměrově odlišných modulů o půdorysných rozměrech přibližně 30 × 50 cm, každý je osazen jednou až třemi kompaktními zářivkami 1 × 15 W, zobrazená struktura má osmnáct modulů, přibližně celkem 585 W, zaujímá plochu přibližně 10 m², barva bílá nebo grafitově šedá, cena 581 900 Kč včetně DPH

Obr. 5. Watt.Watt – Ingo Maurer, design: Eric McNeil, Ingo Maurer und Team, 2008 – výška 40 cm, kompaktní žárovka 23 W, E27, cena 7 009 Kč včetně DPH

více či méně ovládajícím prostor interiéru. I v souvislosti s některými směry v architektuře je patrné, že jsou navrhována svítidla inspirovaná organickými dynamickými tvary (obr. 2, obr. 3).

Takováto svítidla mohou být instalována jak do obdobně architektonicky koncipovaných budov, tak i kontrastně k minimalistickému nebo technicizujícímu prostředí (obr. 4).

Podobně lze vysledovat trend, kde výrazným motivem je určitý dekorativismus – osobně mám averzi k pseudohistorizujícím motivům, ale jsou v tomto směru motivy, které tyto myšlenky posouvají k novému výrazu (obr. 5).

Zvláště v našich poměrech jsou zajímavé koncepty, které svým tvarováním s lomy v ostrých hranách navozují vzpo-

Obr. 7. Mercury – Artemide, design R. Lovegrove, šířka 110 cm, výška 55 cm, 1 × 200 W – lineární halogenová žárovka, cena 50 929,20 Kč bez DPH

Obr. 8. Tress – Foscarini, design: M. Sadler, 2009, řada svítidel velikostně i tvarově odlišných, zavěšené – tři tvary a velikosti – průměr 48 cm, výška 41 cm, nebo průměr 24 cm, výška 110 cm, nebo průměr 23 cm, výška 61 cm, zdroje – lineární halogenová žárovka 230 V, 200 W, halogenová žárovka s patičkou E27 – 100 nebo 75 W, barvy bílá, černá, červená, cena závěsných svítidel od 10 818 Kč bez DPH

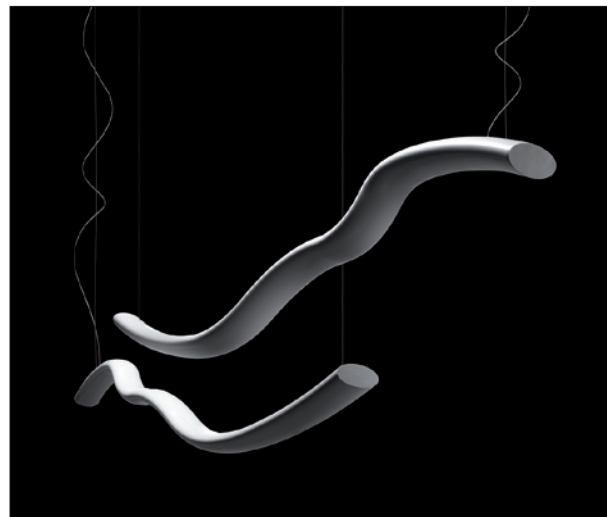
Obr. 6. Big Bang – Foscarini, design E. Franzolini a V. C. Jimenez, 2005, 96 × 66 cm nebo 192 × 132 cm, lineární halogenová žárovka 160 nebo 200 W, bílá, červená, cena od 20 417 Kč bez DPH

mínky na ojedinělé období kubismus. Takto tvarovaná svítidla (ale i např. židle či další nábytek) lze podle mého názoru úspěšně instalovat i při rekonstrukcích historických interiérů, kdy není nutné či vhodné dodržet jednotnou linii daného časového období vzniku interiéru, ale přiznávají se současné prvky. Rozkladem jednotlivých článků může vzniknout struktura ploch a hran (obr. 6).

V materiálové oblasti se vedle tradičních materiálů, jakými jsou kov a sklo, pracuje jak s různou průhledností či rozptylností plastů, různým probarvením, kovovými efekty povrchu plastů, zároveň se častěji uplatňují lesklé povrchy lakované nebo s výrazem pokovení, pochromování, popř. leštěná korozivzdorná ocel nebo hliník (obr. 7). Vedle toho jsou zajímavé nejrůznější perforace stínidel – ty budou zajímavé nejen při vlastním pohledu na svítidlo, ale i abstraktní kresbou dopadajícího světla na stěny a strop (obr. 8, obr. 9).

Obr. 9. Citrus – Vibia, design Oscar & Sergi Devesa, vnější průměr 32 cm, výška 49 nebo 58 cm, kompaktní zářivka 4× 18 W nebo 4× 30 W, polyetylen – lak barva bílá, černá, červená, cena za menší 39 780 Kč bez DPH, větší 45 180 Kč včetně DPH

Obr. 13. Wave – Foscarini, Studio Baruffi & de Santi, 2009, délka 224 cm, výška 26 cm, lineární halogenová žárovka (svítící nepřímě) 4× 100 W, lakovaný hliník – bílá, černá, hliníková, cena 20 842 Kč bez DPH

Obr. 10. Casino – Tobias Grau, průměr 5,8 cm, výška 37,5 cm, 1× 2 W bílá LED + 1× 2 W RGB LED, cena od 11 800 Kč bez DPH

Svým způsobem módní je změna chromatičnosti světla využitím systému RGB u LED zdrojů. Je třeba uvážit využitelnost tohoto efektu v praxi – to, co může být zajímavé a obohacující ve veřejném interiéru, může být kontraproduktivní při použití v bytovém interiéru. Je pochopitelné, že v tomto případě je třeba řešit barevnou úpravu a materiálové provedení celého interiéru. Jestliže se ale svítidlo instaluje např. nad barový pult mezi kuchyní a obývacím pokojem, čili jako doplňkové svítidlo, jeho uplatnění bude velmi příjemné (obr. 10).

Záměrně zde neuvádím svítidla určená k osvětlení pracovních ploch – kanceláří, popř. jednotlivých pracovních stolů. Ani neuvádím pojem zářivková svítidla, protože i zde jde o vývoj směrem k LED zdrojům.

Obr. 11. Coral – Foscarini, design Lagranja Design, 2009, vyrábí se v několika velikostních a tvarových verzích, nejmenší o průměru 60 cm, největší o průměru 1 m, kompaktní zářivka 1× 33 W, lakovaná ocel černá, bílá, červená, cena 21 000 Kč bez DPH

Obr. 12. Noaxis – Fontana Arte, design Alessandro Pedretti/Studio Rota & Partners, Fontana Arte – Luce, 2007, průměr 63 cm, výška 76 cm, halogenová žárovka 1× 150 W, sklolaminát černý, bílý, cena 33 600 Kč bez DPH

Zmiňovaná závěsná svítidla se od nich odlišují svým výrazem a estetickou funkcí, kdy i sama o sobě jsou tvarována tak, že není prioritou pouze optický systém. Poměr výtvarného pojetí svítidla a jeho funkce vyzařování světelného toku je zde vyrovnanější směrem k výtvarnosti. Proto se zde uplatňuje více barevnost i širší paleta materiálů (obr. 11a, b). Protože při zařizování interiéru mnohdy jde o vybavení jediným kusem, je možné i shovívavěji hledět na spotřebu energie daného svítidla, zvláště je-li určeno jako svítidlo doplňkové dekorativní. I z tohoto důvodu je v uvedeném případě tvarování svítidel volnější, a tudíž i mnohdy zajímavější (obr. 12). Vždy je ale nutné dbát na celkovou vyváženost konstrukce, optické vlastnosti, spotřebu energie, zpracování a požadavky na údržbu (obr. 13).

foto: archiv výrobců

